

ECOLOGISCHE (ON)ZEKERHEID VOOR IEDEREEN?

INHOUD

1. MILIEU: EEN SOCIALE UITDAGING
2. NAAR EEN DUURZAME PRODUCTIE
3. NAAR EEN DUURZAME CONSUMPTIE
4. NAAR MEER RUIMTE VOOR NATUUR
5. DE OVERHEID EN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK
6. DE OVERHEID BEPAALT DE SPELREGELS
7. EEN DOELGERICHTE EN EFFICIËNTE HANDHAVING
8. INTERNATIONALE SPELREGELS
9. EXTRA ACTIEPUNTEN

HET MILIEUCONTRACT

RESOLUTIES GOEDGEKEURD OP HET TOEKOMSTCONGRES VAN DE SP VAN 16 EN 17 MEI 1998

1. MILIEU: EEN SOCIALE UITDAGING

1. De drijfveer voor een doorgedreven milieubeleid is niet alleen onze bekommernis voor het milieu, het is ook en vooral een sociale bekommernis. Milieu en natuur zijn een essentieel onderdeel van het algemeen belang dat wij verdedigen, omdat zij de basiskwaliteit van het leven in onze maatschappij van vandaag en morgen bepalen. Het ecologisch denken ligt in het verlengde van het socialistisch denken. Na een lange strijd voor gelijkheid en rechtvaardigheid, recht op een rechtvaardig loon, op sociale voorzieningen, op materieel comfort, is er behoefte aan een uitgesproken recht op een gezond leefmilieu, zuivere lucht, zuiver water, gezond voedsel, een ongerepte natuur, rust en stilte. Er zal moeten geageerd worden op lokaal, regionaal, nationaal, Europees en wereldvlak om de ecologische bedreiging voor mens en natuur te voorkomen.
2. Milieuproblemen komen voor een groot deel voort uit de geldende economische mechanismen en uit de snelgroeiende demografische ontwikkeling. Door het nog steeds toenemend aantal mensen op aarde wordt het steeds duidelijker dat de huidige economische mechanismen niet duurzaam zijn. Het gebruik van natuurlijke grondstoffen (fossiele brandstoffen, ertsen, water, hout,...) en van kwaliteitsfactoren zoals zuivere lucht, zuiver water en ruimte wordt niet of nauwelijks doorgerekend als productiefactor. Daarbovenop leven we ook zo goed als milieu-gratis: we betalen niet in verhouding tot de schade die we aanrichten aan de natuur, het milieu, de volksgezondheid, de monumenten,... Het in rekening brengen van de uitputting van natuurlijke grondstoffen en de milieuvervuiling zou een correcter beeld geven van de welvaart in de samenleving en een indicator kunnen zijn voor duurzame ontwikkeling. Een vergroening van het Bruto Nationaal Product als klassieke maatstaf van onze rijkdom is dan ook noodzakelijk.
3. We gaan uit van het feit dat een gezond leefmilieu een basisrecht moet zijn voor iedereen, dat de natuur voldoende ruimte moet krijgen en dat menselijke ontwikkelingen op een duurzame wijze moeten gebeuren.
4. Het recht op een gezond leefmilieu is een basisrecht voor iedereen. Dit basisrecht mag niet afhankelijk zijn van de economische draagkracht, moet gelden voor de gehele wereldbevolking en moet gevrijwaard worden voor de toekomstige generaties. Dit basisrecht kan slechts gegarandeerd worden mits beperking of stabilisering van de bevolkingsaan groei. Dit basisrecht impliceert een belangrijke verantwoordelijkheid voor iedereen: verantwoordelijkheid voor een zuinig gebruik van grondstoffen en verantwoordelijkheid voor de vervuiling die men creëert. Een gezond leefmilieu moet een basisrecht zijn voor iedereen, er zorg voor dragen is een plicht van iedereen.
5. Het belang van de natuur wordt nog steeds zwaar onderschat. Natuur heeft echter een belangrijke economische rol (b.v. recreatie, geneeskunde,...) en een niet te onderschatten rol voor de volksgezondheid en het welzijn van de mensen. Daarnaast heeft de natuur ook haar eigen waarde. De toekenning van een apart en zelfstandig bestaansrecht voor de natuur is een logi-

sche en noodzakelijk te nemen stap: de manier waarop we met natuur omgaan mag niet bepaald worden door economische, maar door ecologische wetten. In Vlaanderen heeft de natuur stelselmatig moeten wijken voor menselijke 'bouwwerken'. Daarom is het essentieel dat er meer ruimte komt voor de natuur in grote samenhangende gehelen, meer ruimte voor verschillende typen natuurgebieden en meer ruimte voor natuur in steden en verstedelijkte gebieden.

6. Duurzame ontwikkeling kan gezien worden als een uitbreiding van de beginselen van het socialisme: solidariteit en rechtvaardigheid tussen mensen van hier en nu met mensen van overal en alle tijden. Duurzame ontwikkeling betekent onder meer dat de beperkte voorraad aan minerale grondstoffen, fossiele energiebronnen, ... eerlijk moet verdeeld worden in de wereld, dat we er veel zuiniger moeten mee omgaan én dat de veerkracht van de natuur gerespecteerd moet worden. De SP is niet tegen economische ontwikkeling, maar wél tegen gulzige, nietsontziende vormen van economische groei.
7. Onze drie socialistische randvoorwaarden bij het milieubeleid zijn: sociale rechtvaardigheid, meer democratie en een beter sturende overheid.
 - Milieuproblemen veroorzaken een nieuwe sociale ongelijkheid, zowel in eigen land als tussen rijke en arme landen. Om sociale schokgolven in de toekomst te vermijden, dringen zich nu maatregelen op. Een sociaal rechtvaardig beleid is een belangrijke voorwaarde op weg naar een duurzame samenleving.
 - De huidige democratie moet geherorganiseerd worden, zodat zij ruimte schept voor het democratisch oplossen van milieuproblemen. Openbaarheid van informatie is daarbij de kernvoorwaarde. Maar ook de toegang tot de politieke agenda moet zo open mogelijk zijn en het repertoire aan democratische beïnvloedingsmogelijkheden moet uitbreiden (onder meer via enquêtes, referenda en publieke debatten).
 - De vrije markt kan geen afdoend antwoord geven op de milieuproblemen: de noodzakelijke ecologische herstructurering van de economie moet vooral vanuit de overheid aangepakt worden.

2. NAAR EEN DUURZAME PRODUCTIE

8. Een ecologische modernisering van onze productiesystemen is essentieel: de verspilling van grondstoffen en de ermee gepaard gaande emissies naar het milieu, de toename van afvalstoffen en mogelijke risico's voor mens en milieu moeten maximaal voorkomen worden. Duurzame productie moet maximaal beroep doen op hernieuwbare grondstoffen, op hernieuwbare energiebronnen en op een sluiting van de kringloop van alle stofstromen. Een echt preventief milieubeleid moet ertoe leiden dat de overheid niet moet blijven betalen voor het opruimen van de vervuiling en voor de gezondheidskosten. Hiervoor zal het nodig zijn om de milieuaspecten van het product te bekijken vanaf de winning van de grondstoffen, via de productie, het transport en het gebruik, tot aan de definitieve verwijdering. Veelal worden het overbodige energie- en grondstoffenverbruik en de totale vervuiling enkel via deze benadering duidelijk. Om deze noodzakelijke reconversie van de huidige productiepatronen zowel in de landbouw, de industrie, als de energiesector te realiseren, wenst de SP een stimulerend beleid uit te bouwen voor een duurzame landbouw, een duurzame energieproductie en een duurzame industriële productie. Informatie, sensibilisering, advies en bijstand, subsidies, fiscale aftrekken, expansiesteun en onderzoekssteun, ... moeten daarbij optimaal ingezet worden.
9. Het landbouwbeleid moet gericht worden op de milieuvriendelijke productie van gezond voedsel, met aandacht voor de ontwikkeling en het behoud van alle natuurlijke elementen. Duurzame landbouw betekent in minimale zin een zo laag mogelijke inzet van chemische productiemiddelen (kunstmest en bestrijdingsmiddelen) en een zo laag mogelijk energieverbruik. Duurzame landbouw betekent ook dat de huidige overproductie van b.v. fruit en groenten, die nog steeds in grote hoeveelheden vernietigd worden, beperkt wordt. In de vee- en pluimveesector zal een lagere densiteit aan dieren per oppervlakte zowel het dierenwelzijn, het milieu, als de gezondheid

van het voedsel verhogen. Praktijken zoals het overvloedig gebruik van antibiotica, in de vee- en pluimveesector, preventief of als groeistimulator, zijn niet aanvaardbaar.

10. De nakende hervorming van het Europees landbouwbeleid moet aangegrepen worden om samen mét het landbouwbeleid een evenwaardig voedselbeleid en een plattelandsbeleid te ontwikkelen. Niet de kwantiteit van de productie, maar de kwaliteit van het voedsel en de multifunctionele rol van de landbouw (met onder meer natuurbeheer en hoevetoerisme) moeten centraal staan. Essentieel daarbij is de geleidelijke afbouw van productiegebonden subsidies ten voordele van een inkomenssteun, die gekoppeld wordt aan specifieke sociale en ecologische prestaties.
11. De stimulering van de biologische landbouw moet toelaten dat ook in Vlaanderen het areaal biologisch bewerkte landbouwgrond uitgroeit tot 10 % van het landbouwareaal in 2010.
12. Maatregelen om het opwarmingsproces van de aarde te verminderen, kunnen niet langer uitgesteld worden: de uitstoot van broeikasgassen, waaronder CO₂, moet tot de helft van het huidige peil worden teruggebracht om een stand-still in het opwarmingsproces te verkrijgen. Tegen 2010 moet de uitstoot van alle broeikasgassen 8% beneden het peil van 1990 liggen.
13. Daarvoor is ten eerste rationeel energiegebruik essentieel: een efficiëntere aanwending van energie door voorkoming en afbouw van nutteloze toepassingen en door een minimum aan energie te verbruiken bij nuttige toepassingen. Een strikte scheiding van de productie- en distributieactiviteiten is nodig om het beleid van energie-efficiëntie en vraagbeperking te realiseren. De huidige mechanismen zijn gericht op een zo groot mogelijk energieverbruik en dito winsten. Het is dus noodzakelijk dat alternatieve mechanismen worden ontwikkeld opdat energiebesparing ook baten kan opleveren voor de distributiesector. Ook een energie- en CO₂-taks zal een belangrijke stimulerende rol spelen.
14. Ten tweede moeten we de huidige fossiele brandstoffen steeds meer vervangen door hernieuwbare en veilige energiebronnen. Het aandeel van de alternatieve en duurzame energiebronnen (zoals zonne-energie en windenergie) moet aanzienlijk stijgen, tot minstens 10 % duurzame energie in 2010.
15. Kernenergie, op dit moment voor meer dan 50% de opwekker van elektriciteit in België, is geen duurzame energiebron omdat er geen sluitende garanties omtrent de veiligheid van de installaties gegeven kunnen worden en vooral omwille van de problemen omtrent de berging en het toekomstig beheer van het kernafval. Tien jaar geleden werd onder impuls van de SP een bouwstop afgekondigd voor nieuwe kerncentrales. Nu moet het beleid zich richten op een geleidelijke, maar volledige sluiting en ontmanteling van de huidige kerncentrales en dit op een maatschappelijk aanvaardbare manier. Er moeten duidelijke afspraken gemaakt worden inzake financiële verantwoordelijkheden, zowel voor de berging van het afval als voor de ontmanteling van de installaties. Op korte termijn moeten er gepaste oplossingen komen voor de berging van laag radioactief afval, en duidelijkheid omtrent de risico's van lage stralingsdoses en geringe radioactieve besmetting.
Zolang er nucleaire activiteiten worden ontplooid, moet het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle een zeer strenge en onafhankelijke controle uitoefenen op het respecteren van de veiligheidsmaatregelen.
16. Het toelatingsbeleid voor stoffen en producten moet worden verscherpt door een volledige inschatting van alle risico's: de verschillende milieu-effecten en de gevolgen op lange termijn moeten volledig onderzocht worden. Productnormering op basis van milieu- en gezondheidsvereisten is essentieel in een preventief gericht milieubeleid. Het omkeren van de bewijslast, zodat de industrie de onschadelijkheid moet bewijzen vooraleer een product op de markt gebracht wordt, is eveneens fundamenteel. Het voorzichtigheidsbeginsel toepassen, vereist dat producten van de markt gehaald worden als er reden is tot twijfel. Dit geldt eveneens voor genetisch gewijzigd voedsel.

17. Producenten moeten volledig aansprakelijk gesteld worden voor de producten (productaansprakelijkheid) en voor de verwerking na gebruik (aanvaardingsplicht), en zij moeten kunnen aangesproken worden voor de aangerichte milieuschade door productieprocessen (objectieve aansprakelijkheid). Dit moet ertoe leiden dat de milieuvriendelijkheid, de duurzaamheid, de herstelbaarheid en de vervangbaarheid van onderdelen van producten belangrijke productiecriteriën worden.
18. In de geïndustrialiseerde wereld is het mogelijk om een aanvaardbaar peil van welvaart te bereiken met in verhouding vier maal minder grondstoffen en energie, en dit tegen 2020: de zogenoemde 'factor 4'. Elk beleidsniveau moet zijn verantwoordelijkheid opnemen om de 'factor 4' te realiseren opdat een ecologische, sociale en economische crisis in de toekomst zou vermeden worden. Tegen 2050 kan men zelfs gaan tot een factor 10: met tien maal minder verbruik een even groot welvaartsniveau bereiken.
19. Voor de ontwikkeling van 'best beschikbare technologieën', van alternatieve productiemethoden, van hernieuwbare energievormen, van energiezuinige technieken, en voor het standaardiseren van de levenscyclusanalyses van producten, zijn gerichte onderzoeksprojecten meer dan nodig. Het hele Vlaamse technologie- en wetenschapsbeleid moet dringend en merkbaar vergroend worden.
20. Wetgeving en normering moeten streng genoeg zijn en een drijvende kracht vormen, zodat het ontwikkelen en investeren in nieuwe technologieën interessant wordt. Dit houdt een vooruitziende wetgeving in, die tijdig vaststelt wat de norm in de toekomst zal zijn. Een goed doordacht milieubeleid, gestaafd met een strikt normerings- en vergunningenbeleid, kan eveneens een stimulans zijn voor de werkgelegenheid.
21. De overheid moet meer investeren in het verstrekken van informatie over mogelijkheden van schone technologieën. Vooral KMO's verdienen extra aandacht, want door een gebrek aan kennis wordt er te vaak geopteerd voor verouderde productiemethoden.
22. Het milieubeleid mag geen onoverzichtelijk kluwen worden. Iedereen is immers gebaat bij administratieve eenvoud, zowel de bedrijven als de administratie zelf. De regelgeving moet daarbij voldoende rechtszekerheid bieden voor burgers en bedrijven, zonder echter tot verstarring te leiden.

3. NAAR EEN DUURZAME CONSUMPTIE

23. Verbeteringen van de milieukwaliteit door technologische vernieuwingen worden tenietgedaan door de toename in het verbruik van goederen en diensten. Een wijziging of beperking van het consumptiegedrag leidt niet noodzakelijk tot een achteruitgang in welvaart of welzijn, soms zelfs integendeel.
24. Iedereen kan en moet het verbruik van water en energie beperken: nutteloze toepassingen moeten vermeden worden en nuttige toepassingen gerealiseerd met een minimum verbruik (rationeel water- en energieverbruik). Tegen het jaar 2020 moet 4 maal minder fossiele brandstoffen, elektriciteit en water verbruikt worden.
25. De SP kiest radicaal voor afvalpreventie en slechts in tweede instantie voor gescheiden inzameling en recyclage. De belangrijkste pijler van afvalpreventie is het gebruik van herbruikbare en duurzame materialen in plaats van wegwerpproducten. Ook een herwaardering van het hergebruik van voorwerpen is nodig (zoals herstelde elektro-toestellen, hergebruik van afbraakmaterialen, enz.). Het verwijderen (verbranden en storten) van een bepaalde restfractie zal noodzakelijk blijven, maar moet met de best mogelijke technieken gebeuren. Een resolute keuze voor milieuvriendelijke alternatieven voor de verouderde ovens is onontbeerlijk.

26. Een degelijk consumentenbeleid kan alleen slagen mits een sterke en continue informatie- en sensibiliseringscampagne, waar mogelijk gekoppeld aan regulerende heffingen, zodat het zuinig gedrag niet, het verspillend gedrag wél bestraft wordt. Een responsabilisering van de consument is zinloos zonder een fundamentele aanpak van de economische mechanismen die het consumptiegedrag mee bepalen.
27. Er moet afgestapt worden van de degressieve tarievenstructuur voor elektriciteit, om te komen tot een lineaire of zelfs progressieve tarievenstructuur, die aanzet tot een rationeel energiegebruik.

4. NAAR MEER RUIMTE VOOR NATUUR

28. Het behoud van bestaande waardevolle natuur moet meer aandacht krijgen. Bepaalde natuurgebieden (zoals de Hoge Venen) zijn het resultaat van een spontane ontwikkeling gedurende duizenden jaren. Het vernietigen van een dergelijke biotoop betekent een definitief verlies. De huidige papieren bescherming van internationaal belangrijke gebieden, zoals vogelrichtlijn-, habitatrichtlijn- en Ramsargebieden, moet geconcretiseerd worden via groene gewestplanwijzigingen en via de uitvoering van natuurrichtplannen. Bovendien moet niet alleen de voor de mens meest interessante natuur beschermd worden (b.v. bossen), maar er moet ruimte zijn voor alle types van ecosystemen (b.v. moerassen, overstromingsgebieden, enz.).
29. De natuur kan enkel functioneren als er voldoende ruimte voorzien is in een groot samenhangend geheel en op voorwaarde van een voldoende basismilieukwaliteit. Daarom zijn de afbakening en invulling van het Vlaams Ecologisch Netwerk, een samenhangend geheel van 125.000 hectare, en van 150.000 hectare Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk tegen 2002 een minimum minimum. Om op vrij korte termijn te komen tot een globale stand-still van de natuurwaarden in Vlaanderen zijn de aankoop van 10.000 hectare natuur- en bosgebied in de periode 1997-2001 en de uitbouw van 50.000 hectare natuurreservaat via verwerving, huur of inbeheerneming (door de overheid en de natuurbehoudsverenigingen) tegen 2007 minimaal noodzakelijk. Op langere termijn is de uitbreiding van het bestaande bosareaal met 50.000 hectare een realistisch streefdoel.
30. Amper een kleine 20 % van de natuurgebieden in Vlaanderen is mogelijks niet verstoord door lawaai. Er moeten dringend stiltegebieden afgebakend worden, opdat geluidshinder niet het volledig Vlaams grondgebied zou verstoren. De lichtpollutie, verantwoordelijk voor de verstoring van het bioritme van tal van nachtdieren, moet sterk ingeperkt worden. Ook de visuele pollutie van landschappen, b.v. door mobilfoonmasten, dient gereguleerd en beperkt.
31. Open ruimte op zich is belangrijk, maar een open ruimte met de nodige kwaliteit nog veel meer. Om dat te realiseren is een werkbaar instrument 'natuurinrichting' ten behoeve van het natuurbehoud een must. Dat instrument moet even krachtig zijn als het instrument van de ruilverkaveling en moet overal kunnen ingezet worden.
32. Er moet meer ruimte komen voor natuur in steden en verstedelijkte gebieden. Ook daken, muren, plantsoenen, straten en bermen kunnen plaats bieden aan diverse soorten planten en dieren en dragen zo bij tot het behoud of de versterking van de biodiversiteit. Natuur in de stad moet beter beschermd en meer ontwikkeld worden.
33. Er moet meer echte natuur komen in plaats van schaamgroen. Bij de aanleg en het beheer van parken en plantsoenen kan veel meer rekening gehouden worden met aanwezige natuurwaarden of kunnen deze ontwikkeld worden. Natuurontwikkeling levert meer duurzame begroeiingen op en leidt vaak tot een kostenbesparing door een minder intensief beheer.
34. Natuurtechnische milieubouw (zoals de heraanpassing van rivierbeddingen en het voorzien van

visdoorgangen) kan een belangrijke bijdrage leveren aan de natuurwaarden buiten de specifieke natuurgebieden. Natuurtechnische milieubouw moet verplicht worden bij alle belangrijke infrastructuurwerken en -projecten van de overheid en de privé-sector.

35. Integraal waterbeheer is het enige aanvaardbare beleid voor alles wat met water te maken heeft: een globale visie over alle aspecten van waterkwaliteit en -kwantiteit en met water verbonden natuur is nodig om de diverse ingrepen op elkaar af te stemmen. De verouderde wetgeving op Polders en Wateringen vormt een ernstige rem op de geïntegreerde ontwikkeling van ruim 300.000 hectare waterrijk gebied in Vlaanderen. Een nieuwe wetgeving moet ervoor garant staan dat alle functies en waarden van waterrijke gebieden (natuurbehoud, landschapszorg, visstandsbeheer, recreatie,...) duurzame ontwikkelingskansen krijgen.
36. Om zoveel mogelijk natuur voor het beschikbare geld te krijgen, moet telkens de juiste afweging gemaakt worden van welk instrumentarium het meest geschikt is, b.v. beheersovereenkomsten of beheersplannen, aankopen van natuur, subsidiëring van natuurbehoudsverenigingen, ...
37. Voor de aankoop en het beheer van natuur, voor natuurontwikkeling, voor het ecologisch beheer van de waterlopen, voor investeringen in een groene infrastructuur en voor meer natuur in de stad is er gewoon meer geld nodig. Een verdubbeling van het budget is een absoluut minimum.

5. DE OVERHEID EN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

38. De vorming tot ecologisch bewuste mensen is noodzakelijk voor de uitvoering van het milieubeleid, opdat het doodgewoon zou worden dat er met milieuregels rekening gehouden wordt (de 'groene reflex'). Goede en vlot toegankelijke milieu-informatie is essentieel en, samen met natuur- en milieu-educatie, een cruciaal element voor het verhogen van het maatschappelijk draagvlak. De gemeenten en provincies hebben een grote rol te vervullen in wat men noemt de 'eerstelijns milieuzorg': milieuzorg zichtbaar maken en dicht bij het leven van elke dag brengen.
39. Milieu - in al zijn facetten - moet een veel grotere rol krijgen in het onderwijs: zowel ecologische vorming in het onderwijs als de voorbeeldfunctie van de school zelf zijn daarbij belangrijk.
40. Alle overheden hebben trouwens een belangrijke voorbeeldfunctie: in het eigen beleid moet dan ook een duidelijke keuze gemaakt worden voor milieuvriendelijke producten en processen (b.v. opvang en gebruik van regenwater). In Vlareme I moeten de bepalingen inzake openbaar onderzoek voor een 'hinderlijke inrichting' van de overheid even ver gaan als die voor een privé-inrichting. De overheid moet bij het afsluiten van contracten inbouwen dat een ecologische meerwaarde een economische meerkost kan meebrengen, wat het afsluiten van duurere contracten rechtvaardigt. In de lastenboeken moeten technische specificaties staan over milieuvriendelijke en energiezuinige materialen en technieken.
41. Elkeen heeft het recht te weten welke schadelijke stoffen in zijn omgeving voorkomen en met welke risico's dit gepaard gaat. De overheid én de bedrijfswereld hebben de plicht om dit spontaan en op een toegankelijke manier mee te delen en te wijzen op eventuele schadelijke gevolgen.
42. Er moet in Vlaanderen een steunpunt natuur- en milieu-educatie opgericht worden, dat moet toekijken op de kwaliteit van de verstrekte informatie, zowel vanuit de particuliere sector als vanuit de overheid. In dit steunpunt moeten de milieu- en consumentenorganisaties, de onderwijs- en wetenschappelijke wereld, de vakbonden en het bedrijfsleven vertegenwoordigd zijn. De uitbouw van natuur- en milieu-educatienetwerken om tot een groter maatschappelijk draagvlak te komen, behoort tot de kerntaken van de provincies.

43. Milieu-informatie mag niet misleidend zijn, of voor de consument nutteloze informatie bevatten (zoals nu het geval is met het groene punt van Fost Plus). In dit kader is de invoering van een milieulabellingssysteem essentieel, zodat de consument goed geïnformeerd een keuze kan maken.

6. DE OVERHEID BEPAALT DE SPELREGELS

44. De vrije markt kan geen afdoend antwoord geven op de milieuproblemen. Marktprocessen sturen niet aan op een evenredige verdeling van goederen. De overheid moet sturend optreden en een globaal concept uittekenen. De overheid legt de normen vast, zet de bakens uit en bepaalt het spel door enerzijds de regulering te versterken en anderzijds in te grijpen in de economische mechanismen.
45. De verschillende bestuursniveaus hebben elk een eigen taak in het milieubeleid. Door de snelle evolutie in het milieubeleid is het noodzakelijk dat we af en toe durven herbekijken wat het meest geschikte bestuursniveau is voor elke taak. Op bepaalde vlakken zal er moeten worden gesleuteld aan de bevoegdheden van de gemeenten. Als nijpend voorbeeld kan het afvalbeleid worden aangehaald. Op dit moment worden de reglementeringen rond het afvalbeleid door de gemeenten en intercommunales bepaald, wat leidt tot zeer grote verschillen in prijzen en ophaalwijken. Een harmonisering van het afvalbeleid dringt zich op en vraagt een overheveling van bevoegdheden naar het Vlaamse Gewest.
46. De bestaande heffings- en toelagesystemen moeten worden verfijnd en aangepast. De SP pleit voor een herevaluatie van alle uitgaven en subsidies in alle sectoren, waarbij deze die tegenstrijdig zijn met een goed natuur- en milieubeleid, of niet in overeenstemming zijn met de geldende milieu-eisen, moeten verdwijnen. Het heffingenbeleid inzake producten moet het gebruik van milieuvervuilende stoffen ontmoedigen en het aanpassen van de productiemethoden stimuleren. Zo lijkt ons een doorgedreven ecotakssysteem op een wijd productengamma een aangewezen instrument om minder schadelijke producten te stimuleren. Tijdelijke subsidies kunnen een ondersteuning zijn voor ondernemingen die een belangrijke ecologische omschakeling of aanpassingen willen doorvoeren.
47. Het hele belastingssysteem moet een groene opknapbeurt krijgen. De fiscale aftrekken moeten worden herzien op basis van hun ecologische verdiensten en voor milieuvriendelijke goederen en diensten zijn er lagere BTW-tarieven nodig dan voor milieuvervuilende goederen en diensten.
48. Fiscale maatregelen kunnen binnen de Europese Unie slechts met unanimiteit genomen worden, zodat er bitter weinig gebeurt. Het wordt hoog tijd om die unanimiteitsregel te doorbreken.
49. Een belangrijke beleidsoptie is de verschuiving van de sociale en fiscale lasten van arbeid naar grondstoffen en energie. Hierdoor wordt het interessanter om te kiezen voor productieprocessen met meer arbeidsplaatsen en minder gebruik van grondstoffen en energie. Dit is een duidelijk voorbeeld van een win-winsituatie, waarmee twee streefdoelen worden bereikt: een meer milieuvriendelijke productie en meer werkgelegenheid. Dergelijke energie- of grondstoftaksen kunnen gedeeltelijk ingezet worden als alternatieve financieringsbron voor de sociale zekerheid.
50. Het is essentieel dat het milieubeleid geïntegreerd wordt in alle andere beleidsdomeinen. Een coherent milieubeleid vergt immers meer overleg met diverse sectoren, zoals volksgezondheid, transport, ruimtelijke ordening, economie, fiscaliteit, landbouw,..., om te voorkomen dat inspanningen, geleverd door het specifieke milieubeleid, tenietgedaan worden door maatregelen op een ander terrein.

7. EEN DOELGERICHTE EN EFFICIËNTE HANDHAVING

51. Een milieubeleid zonder handhaving is een papieren tijger: er is aandacht nodig voor de controle en de handhaving vanaf de formulering van ieder beleid. De normen die worden vastgelegd, moeten strikt worden nageleefd.
52. De uitbouw van een doeltreffend handhavingsapparaat is essentieel: binnen het politionele en gerechtelijke landschap moeten goed uitgebouwde milieudiensten voorzien worden. Zowel op Europees, federaal, gewestelijk als lokaal vlak moet een professioneel en onafhankelijk opererend inspectiekorps uitgebouwd worden met ruime en uniforme controlebevoegdheden. Een gespecialiseerde milieu-opsporingsdienst is geen overbodige luxe bij de behandeling van zware milieucriminaliteit. Elk parket moet over een milieusectie beschikken. Controle, verbalisering en bestraffing van milieuovertredingen moeten eenvormig zijn. Het milieurecht evolueert steeds meer tot een gespecialiseerde tak; daarom worden best gespecialiseerde rechters opgenomen binnen iedere rechtbank van eerste aanleg en binnen ieder hof van beroep.
53. De snelle invoering van de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de rechtspersonen is onontbeerlijk. Objectieve aansprakelijkheid (zoals nu reeds bestaat in het decreet bodemsanering) moet ook op andere milieubeleidsdomeinen ingevoerd worden.
54. Een ruime waaier van sancties en veiligheidsmaatregelen is nodig: administratieve sancties kunnen gebruikt worden bij de beteugeling van lichtere inbreuken, en aangepaste strafsancities voor zwaardere misdrijven moeten gericht zijn op herstel van de aangerichte schade en op het voorkomen van nieuwe inbreuken. Burgerlijke sancties, zoals de vordering tot staking van een activiteit, ronden het geheel af.
55. Lokale en internationale milieuorganisaties verdienen ruimere toegang tot de rechtbanken en moeten kunnen optreden als burgerlijke partij.
56. Het niet-naleven van milieuregels door bedrijven vervalst de concurrentieverhoudingen ten nadele van bedrijven die dat wél doen. Via allerlei kanalen kan er maatschappelijke controle worden uitgevoerd op de milieuprestaties van bedrijven. Aandeelhouders, klanten, kredietverschaffers en verzekeraars hebben er op lange termijn alle belang bij dat bedrijven inzake milieubeleid niet achterop geraken.

8. INTERNATIONALE SPELREGELS

57. De huidige internationale handelsafspraken staan een gerechtvaardigd en noodzakelijk milieubeleid in de weg. Het is dus essentieel dat milieuaspecten het handelsbeleid mee bepalen en niet omgekeerd! Bij de invoer van producten zijn milieukwaliteit, sociale rechtvaardigheid en ethische correctheid belangrijke factoren. Daarom moeten initiatieven als 'Max Havelaar-producten', 'schone kleren' en een ecolabel voor duurzaam hout, volmondig gepromoot en uitgebreid worden tot andere producten en sectoren. Sociale en ecologische clausules zijn essentieel bij alle internationale handelscontracten. Een vergroening van de internationale handel moet onverbreekelijk deel uitmaken van een ecologische bijsturing van de economie. Het uitwerken van een afdwingbare gedragscode voor multinationals kan daarbij een zeer belangrijke maatregel zijn.
58. Een VN-Commissie voor Ecologische Veiligheid, als één van de pijlers binnen de Sociaal-Economische Veiligheidsraad, zou moeten toezien op het wereldwijd respecteren van alle sociale en ecologische regels. Er moet dan ook werk gemaakt worden van zo'n internationale democratische politieke tegenmacht.

9. EXTRA ACTIEPUNTEN

59. Het volgende Vlaams milieubeleidsplan moet een beleidsplan duurzame ontwikkeling zijn. Ook Brussel moet zo'n plan maken.
60. Het federale beleidsplan inzake duurzame ontwikkeling, voorzien tegen eind '99, mag geen dode letter blijven, maar moet volledig en stipt worden uitgevoerd.
61. De SP pleit voor een milieutoetsing van alle concrete beleidsplannen, waarbij de gevolgen ervan voor de natuur, het milieu en de mobiliteit moeten nagegaan worden.
62. Elk Vlaams, Brussels en federaal departement, elke parastatale en pararegionale en elk provinciebestuur moet een milieucoördinator aanstellen.
63. Een verhoging van de lasten op het verbruik van energie en grondstoffen, gekoppeld aan een verlaging van de loonlasten, zal niet alleen de productiewaarde van natuur recht doen, maar ook de werkgelegenheid stimuleren. Een vergroening van het belastingstelsel, waarbij de belastingdruk wordt verschoven van arbeid naar milieu, moet versneld toegepast worden.
64. De vereiste technologische vernieuwing moet in elke volgende Vlaamse begroting terug te vinden zijn als uitgaven voor een doorgedreven onderzoek naar best beschikbare technieken op alle terreinen en voor een vergroend innovatiebeleid naar de bedrijven toe.
65. De SP pleit voor een Europese aanpassing van de BTW-tarieven naargelang de milieu(on)vriendelijkheid van producten (b.v. een verlaging van de BTW-tarieven voor biologische producten). Dat moet de consumenten aanzetten tot een meer milieuvriendelijke consumptie.
66. De SP pleit voor een herwaardering van de herstelarbeid: een extra verlaging van de lasten voor herstelarbeid (b.v. schoenlappers, naaisters, elektro-herstellers, garagisten,...) moet de uitbreiding van de wegwerpcultuur indijken.
67. Het ethisch bankieren moet ondersteund worden door voordelige intresttarieven en alle overheidsinstellingen moeten geleidelijk een groeiend deel van hun beleggingen via ethisch verantwoord bankieren doen.
68. Milieuaspecten moeten meer aan bod komen bij het overleg in de bedrijven: in de ondernemingsraad, in het comité voor veiligheid en gezondheid en in de arbeidsovereenkomsten. Er moeten groene CAO's komen, met onder meer aandacht voor informatierechten en aanvullende opleidingen voor milieuvriendelijk werken.
69. De aanvaardingsplicht moet een veralgemeende plicht voor elke producent zijn: de ophaling, verwerking, recyclage,... van elk product moeten door de producent bekostigd worden.
70. Alle Europese, federale en gewestelijke landbouwfondsen moeten geheroriënteerd worden naar een milieuvriendelijke geïntegreerde landbouw.
71. De SP pleit voor een plattelandsvernieuwing, zodat activiteiten op het gebied van agrarisch natuurbeheer, kwaliteitsproductie, hoevertoerisme, ketenverkorting, ... zowel het milieu als de werkgelegenheid dienen. Het gebruik van beheersovereenkomsten voor natuurbeheer moet gestimuleerd worden.
72. De Europese nitraatnormen vereisen een grondige herziening van het huidige mestbeleid. Een brongerichte aanpak dringt zich op: onder andere een inkrimping van de veestapel (voornamelijk varkensstapel), een verscherping van de bemestingsnormen en een aanpassing van de uitrijregels zullen noodzakelijk zijn.
73. Als belangrijk onderdeel van het energiebesparende beleid en ter bestrijding van de lichtpollutie moet de overheid werk maken van een rationele openbare verlichting.

74. De grondwaterstand verlaagt alarmerend, met algemene uitdroging tot gevolg. Een regelmatig te herhalen sensibiliseringsactie moet burgers, industrie en landbouw verantwoordelijk stellen voor verspilling van water. Om het verbruik van grond- en drinkwater te verminderen, moet het gebruik van regenwater financieel gestimuleerd worden. Bovendien moet zoveel mogelijk voorkomen worden dat niet-gebruikt regenwater rechtstreeks wordt afgevoerd met het afvalwater. Regenwater moet ofwel ter plaatse de bodem kunnen indringen, ofwel gestockeerd worden voor gebruik (b.v. via regenwaterputten).
75. De SP pleit ervoor dat de bedrijven de integrale prijs voor de verwijdering van hun afvalwater betalen. Het is onaanvaardbaar dat de overheid moet opdraaien voor de zuivering van het moeilijkst te zuiveren en dus duurste afvalwater.
76. Een grondige evaluatie van de contracten met Fost Plus en van de werking van Fost-Plus is nodig. Het is immers onaanvaardbaar dat contracten over selectieve verwerking een daadwerkelijke preventie in de weg staan en dat selectief opgehaald afval dat recycleerbaar is, niet selectief verwerkt wordt. Meer preventie om de groeiende afvalberg in te dijken, moet centraal staan.
77. Er moet werk gemaakt worden van de invoering van milieunormen op die terreinen waar ze vandaag ontbreken (b.v. geurhinder) of waar ze in vergelijking met het buitenland ontoereikend zijn.
78. Het gewest moet geregeld sensibiliseringscampagnes organiseren tegen geluidshinder. Geluidshinder moet als belangrijke factor worden meegerekend bij elke beslissing in verband met de wegeninfrastructuur en luchthavens.
79. Voor de bestaande natuur moet minstens een standstill-principe gelden. Daarvoor moeten fysieke compensaties opgelegd worden. Specifiek voor de verdrogingsproblematiek moet voor iedere nieuwe vierkante meter verhard oppervlak een bestaande vierkante meter worden opgebroken of doordringbaar gemaakt.
80. Bij stedenbouwkundige of strategische projecten, verkavelingen of herstructureringen moet een bepaalde oppervlakte gereserveerd worden voor echte natuur in die buurt.
81. De SP pleit voor een volledige, correcte etikettering van alle ingrediënten van alle producten. Bij chemische producten moet hun impact op het milieu en de gezondheid vermeld worden.
82. De SP pleit voor een openbaar emissie-register waarin iedere geïnteresseerde de gerapporteerde emissies naar bodem, lucht en water vanuit de industrie en de landbouw kan raadplegen.
83. De overheid moet pilootprojecten, basiswerkingen rond milieu (b.v. ecoteams) en ecologische vorming van volwassenen veel meer ondersteunen, en zelf een voorbeeldfunctie vervullen.
84. Ieder provinciebestuur moet een 'groen huis' als educatief centrum oprichten, gebouwd uit milieuvriendelijke bouwmaterialen, gericht op energie- en waterzuinig wonen, (deels) gebruikmakend van alternatieve energiebronnen en regenwater, en met een ecologisch onderhouden tuin.
85. Er moeten 600 vormingswerkers, dit is 1 per 10.000 inwoners, gedurende drie jaar ingezet worden om een trendbreuk te realiseren inzake afval en consumptie. Dit pilootproject zal de basis vormen voor een veralgemening naar het bevorderen van een duurzame levenswijze en duurzame consumptie. De kosten hiervoor moeten worden gedragen door het Vlaams Gewest.
86. Ambtenaren met controlebevoegdheid voor natuurbehoud, milieuhygiëne en ruimtelijke ordening moeten bijgeschoold worden in het opstellen van bruikbare processen-verbaal.
87. België moet binnen de gestelde termijnen gevolg geven aan de omzetting van EU-richtlijnen inzake leefmilieu.

88. De productie en de uitvoer naar ontwikkelingslanden van producten die bij ons verboden zijn om redenen van volksgezondheid of leefmilieu, moet worden gestopt. Via het budget van ontwikkelingssamenwerking moeten de negatieve gevolgen van het vroegere beleid worden verholpen.
89. De impact van het Belgisch beleid op de duurzame ontwikkeling van andere landen moet onderzocht worden: ontwikkelingssamenwerking en buitenlandse handel moeten doorgelicht worden op hun duurzaamheid. De SP vraagt dat dit - als onderdeel van de wet 'duurzame ontwikkeling'- onverkort wordt uitgevoerd.
90. Internationale activiteiten ontsnappen vaak aan regelgeving. De luchtvaart ontsnapt zelfs aan internationale milieu-afspraken zoals die in december 1997 in Kyoto zijn gemaakt. Een internationale taks op kerosine is echter dringend nodig.
91. Fouten van vroeger worden nu gecorrigeerd. De effectieve invoering van een bodemsaneringsfonds, gefinancierd door de privé-sector, moet toelaten dat de door OVAM gekende blackpoints in een veel sneller tempo gesaneerd worden. Nu moet absolute voorrang verleend worden aan voorkoming. Toch moet men rekening houden met het mogelijk falen van het huidige beleid. De SP is daarom voorstander om te sparen voor de toekomst, en pleit voor de oprichting van een milieufonds voor de toekomst.

SAMENSTELLING VAN DE VOORBEREIDENDE WERKGROEP

Peter Bossu, Dylan Casaer, Annick Clauwaert, Ludo Dierickx, Ben Faes, Jos Gysels, Luc Hens, Luc Lavrysen, Bernard Mazijn, Gerrit Muylaert, Mark Pallemarts, Jos Rutten, Christa Schaut, Monique Sys, Jan Thuy, Jacques Timmermans, Krista Thomas, Annemie Van Cauwenberge, Chris Vancoppenolle, Freddy Van den Bossche, Dirk Van Melkebeke, Frank Van Sevenscoten, Paul Van Snick